

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KOMBASSAN KAĞIT MATBAA GIDA VE TEKSTİL SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/30300)

Karar Tarihi: 18/7/2024

R.G. Tarih ve Sayı: 31/12/2024-32769

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI
Üyeler : Engin YILDIRIM
Rıdvan GÜLEÇ
Kenan YAŞAR
Ömer ÇINAR
Raportör : Muhammed Cemil KANDEMİR
Başvurucu : Kombassan Kağıt Matbaa Gıda ve Tekstil
Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Vekili : Av. Serpil ALATALI BAYBURT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, belirli bir miktar gösterilerek açılan tam yargı davasında temyiz aşamasında yapılan miktar artırım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu Şirket, 2003-2005 yılları arasında kısıtlı olarak vergilendirilmesi gerektiği mahkeme kararıyla sabit olan maliki olduğu taşınmaz için fazladan ödediği gecikme zammının iadesini talep etmiştir. Başvurucunun talebi reddedilmiştir. Bunun üzerine söz konusu işlemin iptali ile ödenen 500.000 TL gecikme zammının iadesi talebiyle 7/2/2013 tarihinde dava açılmıştır.

3. İzmir 1. Vergi Mahkemesi (Mahkeme) 12/12/2013 tarihinde davanın kabulüne karar vermiştir. Kararda, yargı kararı uyarınca söz konusu taşınmazın 2003-2005 yılları arasında kısıtlı olarak vergilendirileceği, davalı idareye taşınmaz için 2003-2005 yılları arası gecikme zammı tahsil edilip edilmediğinin sorulduğu, gelen cevaptan belirtilen zaman diliminde muaccel olan verginin 9/10'luk kısmı üzerinden 606.163,19 TL gecikme zammı tahsil edildiğinin anlaşıldığı ifade edilmiştir. Mahkeme, taleple bağılılık ilkesinin dikkate alındığını belirterek dava konusu işlemin iptali ile tahsil edilen 500.000 TL gecikme zammının tecil faiz oranı işletilerek başvurucuya iadesine karar vermiştir.

4. Başvurucu, mahkeme kararını temyiz etmiştir. Temyiz dilekçesiyle aynı tarihte verdiği miktar artırım dilekçesinde davadaki 500.000 TL'lik miktarın 106.163,19 TL artırılarak 606.163,19 TL'ye yükseltilmesi talebinde bulunmuştur.

5. Danıştay Dokuzuncu Dairesi (Daire) başvurucaunun miktarın artırılması talebini 22/10/2018 tarihli kararıyla reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, miktar artırımının nihai karar aşamasına, başka bir ifadeyle ilk derece mahkemeleri tarafından karar verilmeye kadar yapılabileceği belirtilmiştir. Öte yandan Daire, hesaplamada tecil faizi oranı kullanılmasında hukuki isabet bulunmadığı ve başvurucauya ödenecek faizin başlangıç tarihi hakkında hüküm kurulmadığı gerekçeleriyle mahkeme kararını bozmuştur.

6. Başvurucaunun karar düzeltme talebi Dairenin 20/6/2019 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Böylece başvurucaunun dava dilekçesinde belirttiği miktarın artırılması talebinin reddine ilişkin karar kesinleşmiştir.

7. Başvuruca, nihai hükmü 29/7/2019 tarihinde öğrendikten sonra 26/8/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Komisyon, oybirliği sağlanamadığı için başvurucaunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

9. 25/12/2020 tarihli Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi'nden başvuruca Şirketin ünvan değişikliği ile Konya Kağıt Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi ünvanını aldığı anlaşılmaktadır.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvuruca; birçok taşınmaza ilişkin olarak toplu ödeme yapıldığından miktarın belirlenmesinin mümkün olmadığını, Mahkemenin yersiz olarak tahsil edilen miktarı ara kararıyla davalı idareye sorduğunu, idarenin 4/12/2013 tarihli cevap yazısı kendilerine tebliğ edilmeden karar verildiğini, bu sebeple ilk derece aşamasında davadaki talebini artırma hakkını kullanmasının mümkün olmadığını belirtmiştir. Başvuruca; ayrıca nihai karar kavramının Dairece yanlış yorumlandığını, kanun yolu aşamasında miktar artırımı imkânı veren 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun geçici 7. maddesinin görmezden gelindiğini, Danıştay dairelerinin aynı konuya ilişkin farklı kararlarının olduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuruca tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucaunun şikâyetleri mahiyeti itibarıyla mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

14. Hak arama özgürlüğüne yapılan müdahale Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara (kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama) uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

15. Somut olayda, temyiz aşamasında yapılan ve dava dilekçesinde belirtilen değeri artırım talebinin ancak ilk derece mahkemesince karar verinceye kadar yapılabileceği gerekçesiyle, uyuşmazlığın bu kısmı yönünden esasa yönelik herhangi bir değerlendirme yapılmaksızın reddedilmesi mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahale teşkil etmektedir.

16. Danıştayın temyiz aşamasında miktar artırımını talebinde bulunulamayacağına ilişkin yorumunun kanuni dayanağının mevcut olduğu konusunda tereddüt bulunmakla birlikte bu hususun aşağıda ölçülülük unsuru yönünden tartışılmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir. Davadaki talep miktarının artırılmasının dava sürecindeki belirli bir aşama ile sınırlandırılmasının usul ekonomisi ile iyi adalet yönetimi ilkesinin sağlanarak kamu yararı amacının gerçekleştirilmesi şeklinde meşru bir amaca yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

17. Bu aşamada mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olup olmadığı incelenmelidir. Ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Başvurucunun artırım talebinin değerlendirilmemesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin, kamu yararı amacının gerçekleştirilmesi bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez. Somut olaydaki müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından asıl önem taşıyan ölçüt ise orantılılıktır. Bu itibarla verilen kararlar başvuru aşırı ve orantısız bir külfet yüklenip yüklenmediğinin tespiti gerekir.

18. Somut olayda Mahkeme, başvuru fazladan ödediği miktarı tespit etmek için davalı idareye ara kararıyla bazı hususları sormuştur. Mahkeme kararında, ara karara verilen 4/12/2012 tarihli cevapta, belirtilen zaman diliminde muaccel olan verginin 9/10'luk kısmı üzerinden 606.163,19 TL gecikme zammı tahsil edildiğinin belirtildiği ifade edilmiştir. Mahkeme 12/12/2013 tarihli kararıyla, taleple bağlılık ilkesinin dikkate alındığını belirterek dava konusu işlemin iptali ile tahsil edilen 500.000 TL gecikme zammının başvuru iadesine karar vermiştir.

19. İdarenin ara kararına verdiği cevap başvuru tebliğ edilmemiştir. Başvurucunun idarenin ara kararına verdiği cevabı mahkeme kararının tebliği ile öğrendiği, bunun üzerine temyiz dilekçesiyle aynı tarihte verdiği dilekçeyle dava dilekçesinde belirttiği miktarın artırılması talebinde bulunduğu görülmüştür.

20. Anayasa Mahkemesinin *Ziyet Benli* ([GK], B. No: 2019/23977, 15/2/2023) kararında ıslahın mümkün olmaması veya güçleştirilmesinin bireylere aşırı bir külfet yükleyeceğinden -bu külfeti dengeleyen herhangi bir mekanizma da öngörülmediği takdirde mahkemeye erişim hakkına yönelik ağır bir müdahalenin meydana geleceği belirtilmiştir (*Ziyet Benli*, § 56).

21. Başvurucu, mahkeme kararının kendisine tebliği öncesinde iadesini talep ettiği gerçek meblağı bilmemesi nedeniyle dava dilekçesinde belirttiği miktarı artırma imkânına sahip olamamıştır. Bu nedenle başvuru yüklenilecek bir kusur bulunmamaktadır. Bilakis Mahkeme miktar artırımını talebine esas alınabilecek bilgileri içeren ara kararı cevabını

başvurucuya tebliğ etmeden davayı karara bağlayarak bu durumun oluşmasına sebebiyet vermiştir. Başvurucu, gerekçeli kararlar birlikte gerçek meblağı 21/1/2014 tarihinde öğrendikten sonra ilk aşamada 24/1/2014 tarihinde miktar artırımına ilişkin talep dilekçesini sunmuştur.

22. Başvurucuya dava değerini arttırma imkânı verilmeden taleple bağıllık ilkesi gereği davanın kabulüne karar verilmesi üzerine yapılan temyiz başvurusunun dava değerini artırım talebinin ilk derece mahkemesince karar verilmeye kadar yapılabileceği gerekçesiyle reddedilmesinin başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği ve bu durumun başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahaleyi ölçsüz kıldığı sonucuna varılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

24. Başvurucu, yeniden yargılama talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (*Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla yeniden yargılama yapılması için İzmir 1. Vergi Mahkemesine (E.2013/333, K.2013/2230) **GÖNDERİLMESİNE**,

D. 364,60 TL harç ve 18.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 19.164,60 TL yargılama giderinin başvurucuya **ÖDENMESİNE**,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal **FAİZ UYGULANMASINA**,

Başvuru Numarası : 2019/30300
Karar Tarihi : 18/7/2024

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/7/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.